

A Search into the History of the Text of **Dasam Granth Some Excluded Writings**

Dr. Balwant Singh Dhillon
Prof. Deptt. Of Guru Nanak Studies
G. N. D. University, Amritsar

Ever since its inception, Dasam Granth has been in the centre of controversies. The primary reason being that it has not been canonized by Guru Gobind Singh to whom some of its writings are attributed. Secondly, the history of the available manuscripts of Dasam Granth can not be traced back to the times of Guru Gobind Singh. Despite a number of studies on Dasam Granth, the issue of its compilation at the hands of Bhai Mani Singh has not yet been resolved to the satisfaction of all. With the exception of a few writings, the history of the text, is shrouded in mystery. The authorship of the writings included in it, has been a very contentious issue and scholars are sharply divided on it. They hold diametrically opposite views which are very difficult to reconcile. The present text in circulation, is the result of the labour of Sodhak Committee constituted by Gurmat Granth Parcharak Sabha, Amritsar in 1897. From the textual point of view, the history of its compilation, the

number of writings included in it, the arrangement of the writings, the editorial scheme, the number of stanzas/verses of a particular composition, the headings of the writings, the reason for variant readings, the variety of variants, etc. are the other issues which have not yet been addressed properly. On the whole, the history of the text of Dasam Granth in its present form has not yet been established beyond any doubt. Similarly, the critical text has not yet been fixed. Although, all the above issues are very important and can not be ignored for any scholarly study on the Dasam Granth, yet the present study takes liberty to venture into another area that relates to certain compositions which are present in the old manuscripts of Dasam Granth but they have not found any place in the present volume. What are these writings? What they speak for themselves? What type of doctrines they propound? Who was the author? What were the reasons before Sodhak Committee to exclude them from the present volume? Besides introducing them to the scholars, the present study will help us to understand how lopsided has been the approach of persons and parties involved in the Dasam Granth debate.

Our search into the old manuscripts of Dasam Granth leads us to Patna where in the Toshakhana of Gurdwara Janamsthan, besides the other documents, a special manuscript (*Khas Bir*) is also preserved. Some of its features are really very unique. For example, it contains sixteen folios which are said to be a direct copy of the folios that had been scribed by Guru Gobind Singh (folios 93, 240, 253-258, 263, 264, 296, 297, 308-313). Unfortunately, the original folios (*Khas Pattar*) are not traceable

anywhere in it. Besides a horoscope of Guru Gobind Singh, giving all the details of astronomical features, it also includes a copy of the syllables said to be written by Guru Gobind Singh in his childhood (folio, 19). At the beginning of the index, scribe informs that the manuscript was completed on *Asadh Vadi 1, 1755 BK*.¹ However it does not stand the test of scrutiny as the *Zafarnama*, Guru Gobind Singh's letter to Aurangzeb written after the battle of Chamkaur in December, 1704, is very much present in the manuscript. Actually, the *Ramavtar*, one of the compositions of Dasam Granth was completed on *Asadh Vadi 1, 1755*² and the scribe has wrongly taken it, as the date of completion of the manuscript in question.

Recorded in the hand of a single scribe, it is a neatly written manuscript. Absence of any colophon giving any information about its scribe, the place and date of scribing, restrains us to determine its exact origin. Piara Singh Padam associates it with Bhai Sukha Singh, the *Granthi* of Patna Sahib.³ On the basis of its orthography and quality of paper, Dr. Rattan Singh Jaggi places it somewhere around 1815 A.D.⁴ Significantly, another manuscript depicting the identical features is also available in the Sikh Reference Library, Amritsar. It may be a direct copy of the Patna manuscript.

In fact certain compositions included in the Patna volume are really very significant as they are not found anywhere else and do not form the part of the published version. These compositions are as under:

1. *Sri Sahib Ji Ki Ustati Patshahi 10*

2. *Chhand Chhaka Sri Bhagauti Ju ka*, folios 320a-320 b.
3. *Sri Bhagwant Gita Sri Gobind Singh Krit*, folios 636 a-690a.

4. *Sansahar Sukhmana Sri Mukhvak Patshahi 10 Rag Gauri*, folios 690a-695 a.

5. *Sabad Asa Tatha Sorathi Patshahi 10*, folio 696 b.

6. *Var Malkaus Ki Patshahi 10*, folio 696 a.

7. *Var Bhagauti Ji Ku Sri Mukhvak Patshahi 10*, folio 696 b.

It also includes (*Asfotak*) *Kabit Swayye* (folios 37-38) wherein some variants are quite noticeable but they have been excluded from the present study. We are informed that compositions at Sr. No. 1, 3 and 5 formed part of Sangrur Volume, another important recession of the Dasam Granth, which is no more extant. Members of the Sodhak Committee were also aware of the presence of these compositions and they had come across a manuscript at Gurdwara Baba Atal in which composition No. 3 and 5 were very much available.⁵

Sri Sahib Ji Ki Ustati

The composition in question contains eleven stanzas which have been attributed to the Tenth Master. Obviously, it is a eulogy which extols the sword in laudable terms. It sings the glory of sword and in order to deify it employs the epithets which are usually associated with the goddess. The author depicts the sword as a most useful weapon in the battle-field

and presents it as a highly sought after weapon of the brave people. One who uses it either enjoys the kingship or finds his way to the heaven. The chief motive of the author is to propound the theory of weapon worship. Interestingly, the sword has been taken as a symbol of the goddess. In order to annihilate the enemy as well as to achieve victory in the battle-field there is no other way but to venerate the goddess in the form of sword. The author claims that whosoever worships the sword with pure heart, surely achieves victory over the enemies. The author recommends "One who recites the enlogy with love in the early morning, the goddess will appear to bless him". Towards the end the author (Guru Gobind) invokes the goddess to seek her blessings.⁶

Chhand Chhaka Bhagauti Ju Ka:

Based on a group of six stanzas plus an epilogue, it contains 137 verses which glorify the goddess in unambiguous terms. The use of *Sri Mukhvak Patshahi 10* and occurrence of poetic name *Das Gobind*, try to make the reader believe that its author is Guru Gobind Singh. A close reading of the composition establishes beyond any doubt that its author was an ardent devotee of goddess. It opens with an invocation to goddess, glorifies her profusely and implores her for blessings to achieve the motive.⁷ The predominant theme of the author deals with the extermination of his enemies from Hindustan. These enemies are none else but the Turks, the Mughals and the Muslims.⁸ In order to resolve the conflict between the Hindus and the Muslims, the author proposes the

establishment of third Panth i.e. the Khalsa.⁹ The author implores the goddess to eliminate the Muslims along with their religious practices.¹⁰ The author carries a deep-rooted grudge against the Muslims and presents himself as the protector of the cows.¹¹ He establishes a close connection between Islam and the political authority in India. The political overtones are very much obvious when one notices that the author desires to snatch the political authority from the Mughals.¹² The composition concludes with thanks to goddess for helping the author to achieve his motive.¹³ We can vouchsafe that it presents, Guru Gobind Singh in the garb of a staunch Devi worshipper whose chief motive was to exterminate the Muslims and protect the Hindus.

Sri Bhagwant Gita Bhakha

As its title suggests, it is a commentary on the Gita. On the pattern of Gita, it has been divided into eighteen chapters and includes 1800 verses in different metres. Invariably, at the end of every chapter, the *tikakar* (exponent/author) offers comments which are very significant to understand the purpose of this commentary. In the title as well as at the end, its authorship has been attributed to Sri Gobind Singh. Significantly, the author addresses the Khalsa/Sikhs in the first person.¹⁴ He reiterates at a number of places that this commentary rendered in *bhakha* (vernacular) is for the benefit of the Khalsa. He informs that this work has been accomplished at Anandpur with a motive to teach the Khalsa the message

of Gita.¹⁵ All these factors induce the reader to believe that its expounder is Guru Gobind Singh. Significantly, the author calls himself by the name of Krishna.¹⁶ In order to justify his viewpoint, the author quotes from the *Sukhmani* but wrongly attributes it to Guru Nanak. It puts a big question mark on the author's knowledge of *Gurbani*. One can not expect this type of slip from the pen of Guru Gobind Singh. How the author has worked out his strategy can be best understood on the basis of his comments which are appended at the end of every chapter.

The first chapter begins with invocation to God in His *nirguna* form and quickly moves on to glorify Krishna, the god incarnate and the wonders performed by him. The world is juggler's play, an illusion and unreal like a dream. Lord Krishna appeared in the *Dwapar-yuga* and blessed the people with divine knowledge. That knowledge was delivered in the form of a dialogue between Lord Krishna and Arjuna.¹⁷ Whosoever listens to it subsequently understands the obligations of *varna ashram dharma* in its full sense and resultantly may achieve the *Moksha*.¹⁸

The second chapter has been rendered into *bhakha* with the chief motive to explain the philosophy of *Sankhya* and *Yoga*. Contemplation on it leads to awareness that *Brahm* is present everywhere.¹⁹ The third chapter expounds the doctrine of *Karma*. The author claims that he has fully understood the philosophy of *Karma* unfolded by Lord Krishna.²⁰

The fourth chapter dwells upon the dialogue that Lord Krishna had with Arjuna on the nature of *Brahm*. According to the author listening to it is religiously very meritorious as it leads to happiness and bliss.²¹ The fifth

chapter propounds the doctrine of *Karam-Yoga*. The author claims that what the Lord Krishna had explained to Arjuna, he has delivered it to the Khalsa. He observes that there is rarely anyone who is capable of understanding the meaning of Gita which opens the door to liberation.²² The sixth chapter highlights the doctrines of *Gyan-Yoga* as well as that of *Karam-Yoga*. The author points out that *mukti* relates to the state of mind. Both these *margas* keep the mind in check and both of them are helpful to achieve liberation.²³ In the seventh chapter the author takes up the issue of wisdom. It helps to eradicate illusion and comprehension of the true nature of the world becomes possible.²⁴ The eighth chapter presents a treatise on the nature of *Brahm*. It also takes into account the view-point of different systems of Indian philosophy. Significantly, the author equates the concept of *Brahm* of Gita with that of the Sikh concept of *Akal (Purakh)*. He advises the Khalsa that *Brahm* in the form of *Akal* is very much present in the Khalsa.²⁵ The ninth chapter concentrates upon the three pronged nature of *Brahm*--absolute, universal and incarnation of Vishnu. The tenth chapter unfolds the transcendental and immanent nature of *Brahm*. Alike the Krishna, the author sermonizes the Khalsa that world is dependent upon the Vishnu. He lays emphasis upon the destructible nature of human body as well as the immortality of the soul. The author invites the Khalsa to follow the path that have been laid before them in this chapter of the Gita.²⁶

The eleventh chapter highlights the cosmic nature of Vishnu that Lord Krishna had revealed to Arjuna. The author, Gobind points out that he

has explained it to the Khalsa. He remarks that only an enlightened (*Gyani*) fellow can comprehend the above reality. Interestingly, the author in order to put forth his view point quotes from *Sukhmani* to underline the traits of the personality of a *Brahm-Gyani*.²⁷ It is very significant that to explain his view point the author again quotes from the *bani* of Guru Nanak (ਗਗਨ ਮੈ ਥਾਲ .....) to remark that the cosmic nature of *Brahm* had already found treatment at the hands of Guru Nanak.²⁸ He further says that the Khalsa has been given the name of Singh which had its roots in the Vedas. The meaning of Singh is identical with that of *Paramatma*.²⁹

The twelfth chapter discusses the characteristics of a saintly personality. The author equates the character of the saint of the Gita with that of the Khalsa.³⁰ At the end of the thirteenth chapter the author assumes the role of Krishna and exhorts the Khalsa that there is absolutely no difference between the message of Krishna and that of the author. He advises the Khalsa to imbibe the meaning of the Gita in their hearts.³¹ The author explicitly states that the message delivered by Vasudeva to Arjuna, is similar to his message to the Khalsa.

The fourteenth chapter propounds the theory of Karma (action). The author reiterates that whosoever follows the code of conduct propounded in Gita, is verily assumes the look of my Khalsa. He reiterates that the instructions given to the Khalsa are of the similar nature that Krishna had given to Arjuna.³²

The fifteenth chapter comments upon the highest variety of *Yoga* i.e. the knowledge. According to the author whosoever reads, listens, thinks upon and believes in this knowledge, finds unity with the Vishnu. "O Khalsa you and me all are one with the Vishnu, there is no other god except the Vishnu."³³

In the sixteenth chapter the author underlines the characteristics of a godly personality. The author says that all these qualities, are very much visible in the person of a Khalsa. Besides the other qualities the Khalsa is ever attached to the *Advaita Brahm*. The author reiterates that all the names of *Brahm* that are in circulation, are derived from the wonderful acts of Vishnu.³⁴

The seventeenth chapter underlines the demonic qualities of a person who is always self-centered. The author propounds that unlike a demonic fellow a godly person always exerts for self-realization. It helps to achieve the ultimate aim of life. He appeals, "O Khalsa do not follow the demonic path. Follow the path laid down by Gita and realize the God in your inner-self."³⁵

The eighteenth chapter unfolds the path to realize the highest bliss. The author advocates that the mission of Khalsa is well enshrined in the teachings of Gita.³⁶ The ingenuity of the author is well-reflected in the concluding remarks wherein he claims that he had examined the Indian and Semitic scriptures and has come to the conclusion that all of them dwell upon Gobind, the god.³⁷ The languages such as Sanskrit, Arabic and the vernacular are the medium of Gobind to transmit his message to

the humanity.³⁸ Interestingly the word 'Gobind' is employed not only as an adjective for God but for a person as well. He reiterates that Gobind, the person is an incarnation of Gobind, the God.³⁹

We can very safely remark that the author of this commentary of Gita, refers to himself by the name of Gobind, addresses the Khalsa in the first person, quotes from the Sikh Scripture, especially the *bani* of Guru Nanak and the *Sukhmani* of Guru Arjan in order to put forth his viewpoint and informs that his work was accomplished at Anandpur. All these factors induce the reader to believe that its author is Guru Gobind Singh.

The forgoing discussion reveals that the author of this work is a strong votary of the message of Gita. He exhibits unflinching faith in Lord Krishna, the incarnation of Vishnu. Besides he finds justification for the theory of incarnation of God and prevalence of Brahmanical system of *varna ashram dharma*. These ideas are quite alien to the Sikh doctrines and had been discarded long ago by the Sikh Gurus. In order to legitimize the creation of Khalsa, the author invokes the authority of the Vedas and of the Gita. The author tries to convince the reader that the message of Gita and the mission of Khalsa are identical. The author employs the word 'Gobind' both for the name of a person (Gobind) and as an epithet of Krishna. Gobind, the author assumes the role of Gobind, the God. Significantly, Gobind the author also adopts the role and authority of Lord Krishna and claims that both of them are one and the same. Their mission is identical. All these persuasions are in contravention of the Sikh ideology and thus restrain us to attribute this work to Guru Gobind

Singh. Moreover, he attributes Guru Arjan's *Sukhmani* to Guru Nanak which does not seem to have come from the pen of Guru Gobind Singh. Whosoever may be the original author, the fact remains that this work has been accomplished in the post Khalsa period. Secondly, it has been circulated under the authorship of Guru Gobind Singh, obviously to convince the Khalsa that its mission is identical to the message of Gita and its source of inspiration lies in the Gita. The work in question presents Guru Gobind Singh as an incarnation of God and defines the mission of Khalsa in the light of the message of Gita.

Sansahar Sukhmana

The purported purpose of the composition is to remove the sorrows and bestow peace of mind. The title suggests that it is from the mouth of Tenth Master.⁴⁰ The author calls himself servant of the servants besides using the pseudo name of *Jan Gobind*.⁴¹ At another place the poet uses the pen name of *Nanak Jan*.⁴² It is a raga oriented composition. Employing the similar musical mode (*Gauri*), it has been composed in the vein of *Sukhmani* by Guru Arjan. Not only the musical mode, it also shares the structural pattern with *Sukhmani*. Instead of the *astpadis*, it employs the *pauris* which have been juxta-positioned with one *dohra* and *soratha* each in between them. There are 43 *pauris*, 43 *dohras* and 41 *sorathas*. The composition opens with invocation to *Nirankar*, the formless God.⁴³ It claims that devotion to Him can find unity with Lord Krishna.⁴⁴ Though the author's chief avocation is devotion to Krishna yet the reverence to Hindu pantheon is not altogether missing.⁴⁵ In the Hindu

pantheon, Lord Shiva has been projected as the god of gods and Chandi, the mother goddess, the saviour of the people.⁴⁶ According to the author, the Vedas are the divinely revealed scriptures. They owe their origin to *Brahm* and their testimony is beyond any doubt.⁴⁷ The author also pays his tribute to ancient/mythical and historical Bhagats who had excelled in devotion to the God and places Guru Nanak in the tradition of these Bhagats.⁴⁸ Significantly, Gobind, the author disapproves the people who have taken him as God.⁴⁹

The author criticizes the followers of the six system of Hindu philosophy, four *varnas*, sects of *Sanyasis*, *Jogis*, *Mundiya*s (disciples of Ramanand with shaven heads) and even the Sikhs for indulging in hypocrisy, ritualism and austerities.⁵⁰ The author takes pain to explain the meaning of word '*Waheguru*'. On the basis of its letters he underlines the four principles which should be understood without any duality and the four vices which should be discarded away without any delay.⁵¹ The author extols the virtue of devotion which is the only way to merit the grace of God.

The author claims that whosoever recites the *Sukhmana* after taking bath in the early morning will certainly find peace of mind.⁵² Obviously, quest for spiritual bliss is the dominant theme of the composition in question. However the path lay down by the author takes the route to *Krishna Bhakti* and devotion to the goddess as well.

Besides the doctrinal confusion, the originality of the *Sukhmana* is also questionable. Though it is not a copy yet it is in the vein of *Sukhmani* by

Guru Arjan. For example the very name of the composition (*Sukhmana*), its structural pattern, the use of *Gauri* mode, vocabulary, poetic expression, similes etc. are very akin to the *Sukhmani*. Besides the above features, the text of *Sukhmana* betrays the impression of *Sukhmani*.⁵³ Moreover at another place the author employs the pen name of 'Nanak', which is a very serious issue as Guru Gobind Singh has not used it anywhere else in his compositions. It puts it in the category of *Kachi-bani*. There is no doubt that the *Sukhmani* by Guru Arjan was immensely popular among the Sikhs. In order to replace it and to promote his ideology, the author has attributed it to Guru Gobind Singh. On close examination we observe that it is an exercise in spiritual plagiarism which infringes upon the doctrinal originality of Sikhism.

Sabad Asa Tatha Sorathi

These two *sabads*, one each in Asa and Sorathi mode attributed to the Tenth Master are not found in the published text of Dasam Granth. Besides the *rahau*, the composition in Asa contains nine verses whereas of Sorathi is of five verses.⁵⁴ The former presents an interesting reading because it creates the scenario that had developed before and after the creation of Khalsa. Significantly, the author addresses the readers/audience in the first person. The people have been asked to come fully armed as the opportune moment has arrived. The author alludes to the five brave ones (*Panj Piyaras*) who are his constant companions and are at his beck and call. He refers to his divine mission the chief motive

of which is to protect the saints and destroy the demons. He even points to the new role and appreciates the saintly persons who had gathered around him. The author talks about taking revenge. He wanted to avenge the loss of one life (Guru Tegh Bahadur) but had to sacrifice four more lives (perhaps the *sahibzadas*). He exhorts the people to be ready for sacrifice. It is the divine commandment that people have been asked to keep their hair intact. He does refer to the ill-intentions of the Turks (Mughals) and their possible attack. He exudes confidence that wherever the invaders are found, will be destroyed. The new religion has been ushered in. He issues warning "Beware now the persons with unshorn hair, swords in hand have appeared. An armed band is under my command and I am the Guru who keeps hair uncut. There is no difference between Nanak and Gobind, both are one (in spirit). The third religion has been set in motion. The God has given the command to remove the distinction of caste system."

Except of a reference to the revenge or vindictiveness on the part of its author, the composition is doctrinally close to the Sikh ideology. It lays emphasis upon the separate religious entity of the Panth, unity of Guruship, equality and the custom of keeping unshorn hair.

The *sabad* in Sorathi mode is not of much significance. It depicts the resolve of the author to appropriate the role of a Rajput. It alludes to the struggle within in order to annihilate the five rebels (vices). The virtues have been taken as the spiritual weapons and the author desires devotion of God in charity

Var Malkaus

Var Malkaus attributed to the Tenth Master is another composition that does not form part of the published version of Dasam Granth. Composed in the Malkaus, an unusual mode, it comprises eleven stanzas. Appreciating the tune of Malkaus, it begins with invocation to God wherein Islamic name has been employed.⁵⁵ It alludes to a person riding on blue steed and wearing blue robe, double edged sword in hand smashing the *kufar*. Interestingly, the blue steed has been likened to *Dul-Dul*, the horse of Prophet Muhammad.⁵⁶ It narrates the moral degeneration that had taken place and refers to the appearance of *Nihkalank Avtar*, obviously to correct the people.⁵⁷ It attempts to present (Guru) Gobind Singh in the line of *Nihkalanki Avtar*. At the end of every stanza besides repeating the pseudo name of 'Nanak' it alludes to Hariji entering into Harimandir.⁵⁸ Who is this Hariji? Does it indicate to Hari, the God and carries the mystic meaning? Where is this Harimandir? There is no clear cut answer available in the text. It may allude to Hariji, the son of Miharban, the leader of the Minas and contemporary of Guru Gobind Singh. He had full control of Harimandir, Darbar Sahib Amritsar and he had no inhibitions to use the pen name of 'Nanak' to circulate his *Kachi-bani*. Another point which demands equal attention is the use of **ਹਰਿ ਜੀ ਹਰਿ ਮੰਦਰ ਆਵਹਿਗੇ** that occurs in the *Nihkalanak Avtar* section of the *Chabubis Avtar* of Dasam Granth.⁵⁹ It establishes a close connection between the two. The author propounds the theory of divine incarnation

and celebrates the advent of Guru Gobind Singh in that sequence.⁶⁰ The chief concern of the author is to depict Guru Gobind Singh in the line of Hindu *avtaras*.

Var Bhagauti ji ku

Based on seven stanzas and two *dohras* and attributed to the Tenth Master, this composition is also absent from the present version of Dasam Granth. It may be a part of the *Chhand Chhaka Bhagauti Ju Ka* that we have discussed earlier in this write up or may be a part of an independent composition which has reached us in incomplete form.⁶¹ In the very beginning it invokes *Bhagauti*, the goddess of War. The vocabulary employed in it creates scenes of warfare and intense fighting and eulogizes the valorous acts of the goddess.⁶² It drums up the cause of the Hindus as the chief aim of warfare is to settle the score with the Turks (Muslims). It talks of punishment, especially to the people without hair and who are unprincipled. It also refers to the victory of (Guru) Gobind Singh, the scourge of countless enemies.

Conclusion

On close examination we find that either *Sri Mukhvak Patshahi 10* or *Patshahi 10* have been employed in the headings of these compositions. The author makes use of the word 'Gobind' both as a pen-name and as standing for the first person. He claims that there is no difference between Gobind, the author and Guru Nanak, the founder of Sikhism. He

alludes to the creation of Khalsa, its custom of uncut hair, its divine mission to destroy the tyrants, and the establishment of a new religion i.e. the Khalsa. These factors suggest that the author of these compositions is none else but Guru Gobind Singh. But before arriving at such a conclusion we will have to take into account several other factors also. Instead of taking the above claims on their face value we have to look into their genuineness. The manuscript in question is a prized possession of Takht Patna Sahib and is very unique and valuable for the study on Dasam Granth. As described earlier it contains a horoscope of Guru Gobind Singh wherein the year of birth has been tempered with. Originally it was 1726 BK. But it has been over written and corrected a swell to make it 1723 BK. According to S. Pal Singh Purewal, a world renowned expert of almanac, the astronomical features mentioned in the horoscope do not match with the year of 1723 BK. but fit well into the year of 1726 BK. Obviously it is forged a forged document. It proves that the scribe of this manuscript did not know the correct date of birth of Guru Gobind Singh. This single fact severely erodes the credibility of the manuscript and its compositions originating from the Tenth Master.

These writings present Guru Gobind Singh as a staunch devotee of the goddess. He has also been depicted as a strong believer in the incarnation of Vishnu, the Lord Krishna. These writings not only place Guru Gobind Singh in the tradition of Hindu Avatars but also equate his exploits with that of Lord Krishna and *Nihkalank Avtar*. The author explains the mission of Guru Gobind Singh and of his Khalsa in the light of the

message of Gita. The main theme of some of the writings is to present Guru Gobind Singh in the form of another *avtar* of Vishnu. These compositions also betray author's strong belief in the Brahmanical system of *varna ashram*. All these beliefs and practices had been discarded away long ago by the Sikh Gurus. From the literary aspect, the originality and quality of poetic expression of some of the writings hinges upon plagiarism. The author's knowledge of *Gurbani* is not of much value. He wrongly attributes Guru Arjan's *Sukhmani* to Guru Nanak. The use of pen-name of 'Nanak' puts these writings in the category of *Kachi-bani*, which is highly improbable on the part of Guru Gobind Singh. A close reading of these compositions proves that Guru Gobind Singh was a highly prejudiced person, a Hindu fanatic who carried deep rooted grudges against the Muslims. Guru Gobind Singh is presented as an enemy of the Muslims and protector of the Hindus. All these factors dissuade us to attribute these writings to Guru Gobind Singh.

On the basis of internal evidence, one can say that the author of these compositions was closely connected with the author of *Chaubis Avtar* and the *Chandi Charitar* of Dasam Granth. However the issue remains what is the source of these writings? Why did they not found a place in the Dasam Granth. The foregoing analysis reveals that there existed some recensions of Dasam Granth which did not found favour with the Sodhak Committee. Similarly, these recensions have remained out of the purview of majority of the scholars writings on Dasam Granth. The Sodhak Committee's criteria to include or not to include the writings was not

based on any critical norms or academic standards but rested upon arbitrariness. The chief reason for the exclusion of *Sansahar Sukhmana* and *Malkaus di Var* was their absence from majority of the manuscripts that Sodhak Committee had taken to fix the text of Dasam Granth. The *Bhagwant Gita* was rejected because in the view of Sodhak Committee its author, instead of Guru Gobind Singh, was someone else. Similarly, the *Chhand Chhaka Bhagauti Ji ka* was dispensed with as it impatiently beseech the goddess for help.⁶³ How much the members of Sodhak Committee were academically qualified? What type of authority they enjoyed? How far they had applied the critical norms to fix the text of the Dasam Granth? The story does not end here. The text of Dasam Granth got expanded with the addition of *Asfotak Kabit Swayyes*. There was no Panthic debate on it but private publishers took the decision to expand the text. The history of Dasam Granth in its present form is still not clear. The critical text of it has not yet been fixed. These are some of the issues which are wide open for debate with in the Panth. However before entering into any debate all these issues demand academic attention. Instead of taking the whole corpus, each composition or even its parts should be taken for critical analysis. The history and critical text of each of the compositions that are available in the various recessions demand textual analysis which in return may be beneficial to resolve the contentious issues concerning Dasam Granth. Comprehensive and exhaustive academic in put coupled with discussions with an open mind is the only way to resolve the issue. Any individual howsoever wise

should desist from enforcing his/her personal views on the whole Sikh Panth. Sri Akal Takht Sahib and S.G.P.C. are the competent authorities to take the decision in the larger interest of the Panth in this regard.

Notes and References

1. ੴ ਸ੍ਰੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਹਿ ਸ੍ਰੀ ਭਗਉਤੀ ਜੀ ਸਹਾਇ ਤਤਕਰਾ ਸੁਚੇ ਖੜ੍ਹ ਸ੍ਰੀ ਗ੍ਰੰਥ ਜੂ ਕਾ ਬਾਣੀ ਪਾਤਿਸਾਹ ਦਸਵੇਂ ਜੂ ਕੇ ਗ੍ਰੰਥ ਕਾ ਸੰਬਤ ੧੭੫੫ ਮਿਤੀ ਅਸਾੜ ਬਦੀ ੧ ਕੇ ਗ੍ਰੰਥ ਲਿਖਿਆ॥
2. ਸੰਮਤ ਸਤ੍ਰਹ ਸਹਸ ਪਚਾਵਨ॥ ਹਾੜ ਵਦੀ ਪ੍ਰਿਥਮ ਸੁਖਦਾਵਨ॥
ਤਵ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਕਰ ਗ੍ਰੰਥ ਸੁਧਾਰਾ॥ ਭੂਲ ਪਰੀ ਲਹੁ ਲੇਹੁ ਸੁਧਾਰਾ॥ ੮੬੦॥ ਰਾਮਾਵਤਾਰ
3. Piara Singh Padam, *Dasam Granth Darshan*, Kalam Mandir, Patiala, 1998, p.37.
4. Rattan Singh Jaggi, *Dasam Granth da Kartitav*, Panjabi Sahit Sabha, New Delhi, 1966, pp.9, 98.
5. *Report Sodhak Committee Dasam Patshahi Sri Guru Ji di Sodhayee di*, New Anglo Gurmukh Press, Amritsar, 1954 BK (1897 A.D.), p.6.

There is a little confusion over the compositions which do not form part of the published text. For example Dr. Rattan Singh Jaggi remarks that *Ustati Sri Bhawani Ji Ki* (34 stanzas) placed at the beginning of *Sri Bhagwat Dasam Skandh* of Patna Bir, has not

found its way into the published text. It is not a factually correct statement because text in question is very much present in the published text (pp. 115-118). The six stanzas in the glory of goddess recorded at the head of *Birh Natak* of Patna Bir (folio 175) have been repeated by the scribe in *Chhand Chhaka Bhagauti Ju Ka* (folio 320), are absent in the published text. But Rattan Singh Jaggi and Randhir Singh have failed to take notice of their re-occurrence in the Patna Bir; see Rattan Singh Jaggi, *op.cit.*, p. 107., Randhir, *Daswen Patishah Ke Granth Ka Itihas*, Sikh History Society, Amritsar, 1955, p. 12.

6. ਨਮੋ ਸ੍ਰੀ ਭਗਉਤੀ ਬਢੈਲੀ ਸਰੋਹੀ ॥ ਕਰੈ ਏਕ ਤੇ ਦਵੈ ਸੁਭਟ ਹਾਥ ਸੋਹੀ ॥
 ਮਹਾ ਲੋਹ ਕੀ ਪੁਤ੍ਰਿਕਾ ਝਲ ਹਲੰਤੀ ॥ ਨਮੋ ਜੋਗ ਜਵਾਲਾਮੁਖੀ ਜਯੋ ਬਲੰਤੀ ॥ 1 ॥
 folio 193.
 ਸਮਰ ਸਾਮੁਹੇ ਸੀਸ ਤੋਪੈ ਚੜਾਵੈ ॥ ਮਹਾ ਭੂਪ ਔਤਰੈ ਰਾਜ ਪਾਵੈ ॥
 ਮਹਾਭਾਵ ਸੋ ਜੋ ਕਰੈ ਤੋਰ ਪੂਜੰ ॥ ਸਮਰ ਜੈਤ ਕੋ ਬੀਰ ਹਵੈ ਹੈ ਅਦੂਜੰ ॥ 9 ॥ ...
 ਪੜੈ ਪ੍ਰੀਤ ਸੋ ਪ੍ਰਾਤ ਉਸਤੋਤਰ ਯਾਕੋ ॥ ਕਰੈ ਰੁਦਰ ਕਾਲੀ ਨਮਸਕਾਰ
 ਤਾਕੋ ॥ 10 ॥ ...
 ਸਦਾ ਦਾਹਿਨੀ ਦਾਸ ਕੋ ਦਾਨ ਦੀਜੈ ॥ ਗੁਰੂ ਸਾਹ ਗੋਬਿੰਦ ਕੋ ਰਛ ਲੀਜੈ ॥ 11 ॥

7. ਮਹਾਮੂੜਿ ਹਉ ਦਾਸਨ ਤਿਹਾਰਾ ॥ ਪਕੜਿ ਬਾਂਹ ਭਵਜਲ ਕਰੋ ਬੇਗਿ ਪਾਰਾ ॥ ੧੬ ॥ ....

ਸੁਣਹੁ ਤੁਮ ਭਵਾਨੀ ਹਮਨ ਕੀ ਪੁਕਾਰੇ॥ ਕਰਹੁ ਦਾਸ ਪਰ ਮਿਹਰਿ ਅਪਰੰ
ਅਪਾਰੇ॥੨੨॥...

ਕਰਹੁ ਮਿਹਰਿ ਅਪਨੀ ਚਰਨ ਧੂਰ ਪਾਂਉ॥ ਤੁਮਨ ਦਵਾਰਿ ਪਰਿ ਸੀਸਿ ਅਪਨਾ
ਘਸਾਉਂ॥੫੩॥ ।

8. ਹਮਨ ਬੈਰੀਅਨ ਕਉ ਪਕੜਿ ਘਾਤਿ ਕੀਜੈ॥ ਤਬੈ ਗੋਬਿੰਦ ਦਾਸ ਕਾ ਮਨ ਪਤੀਜੈ॥੯੨॥
ਤੁਹੀ ਆਸ ਪੂਰਣ ਜਗਤਿ ਗੁਰ ਭਵਾਨੀ॥ ਛਤ੍ਰ ਛੀਨ ਮੁਗਲਨਿ ਕਰਹੁ ਬੇਗ ਫਾਨੀ॥੯੩॥
ਸਕਲ ਹਿੰਦਿ ਸਿਉ ਤੁਰਕਿ ਦੁਸਟਿ ਬਿਦਾਰਉ॥ ਧਰਮ ਕੀ ਧੁਜਾ ਕਉ ਜਗਤ ਮਹਿ
ਝਲਾਰਹੁ॥੯੪॥

9. ਕਰਹੁ ਹੁਕਮ ਅਪਨਾ ਸਭੇ ਦੁਸਟ ਘਾਉ॥ ਤੁਰਕ ਹਿੰਦੂ ਕਾ ਸਗਲ ਝਗਰਾ ਮਿਟਾਓ
॥੧੮॥

ਅਗਮ ਸੂਰਬੀਰ ਉਠੈ ਸਿੰਘ ਜੋਧਾ॥ ਪਕੜ ਤੁਰਕਨਨ ਕੋ ਕਰੈ ਵੇ ਨਿਰੋਧਾ ॥੧੯॥
ਸਕਲ ਪੰਥ ਮਉ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਗਾਜੈ ॥ ਜਗੈ ਧਰਮ ਹਿੰਦ ਕਿ ਤੁਰਕ ਹੁੰਦ ਭਾਜੈ ॥੨੦॥

....

ਦੁਹੰ ਪੰਥ ਮੈ ਕਪਟਿ ਵਿਦਿਆ ਚਲਾਨੀ॥ ਬਹੁਤਿ ਤੀਸਰਾ ਪੰਥ ਕੀਜੈ ਪ੍ਰਧਾਨੀ ॥੯੫॥

.....

ਕਰਹੁ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਤੀਸਰ ਪ੍ਰਵੇਸਾ॥ ਜਗਹਿ ਸਿੰਘ ਜੋਧੇ ਧਰਹਿ ਨੀਲ ਭੇਸਾ॥੧੧੯॥
ਸਕਲ ਰਾਛਸਨ ਕਉ ਪਕੜਿ ਵਹਿ ਖਪਾਵੈ॥ ਸਭ ਜਗਤ ਸਿਉ ਧੁਨਿ ਫਤਹਿ ਕੀ ਬੁਲਾਵੈ

॥੧੨੦॥

10.ਮੜੀ ਗੋਰਿ ਦੇਵਲਿ ਮਸੀਤਾ ਗਿਰਾਪੰ॥ ਤੂ ਹੀ ਏਕੰ ਅਕਾਲ ਹਰਿ ਹਰਿ ਜਪਾਪੰ ॥੯੭॥
ਮਿਟਹਿ ਬੇਦ ਸਾਸਤ੍ਰ ਅਠਾਰਹ ਪੁਰਾਨਾ॥ ਮਿਟੈ ਬੇਗਿ ਸਲਾਵਤਿ ਸੁੰਨਤਿ ਕੁਰਾਨਾ ॥੯੮॥

11.ਯਹੀ ਦੇ ਆਗਿਆ ਤੁਰਕਨ ਗਹਿ ਖਪਾਉਂ ॥ ਗਉ ਘਾਤਿ ਕਾ ਦੋਖ ਜਗਿ ਸਿਓ
ਮਿਟਾਉਂ॥੧੦੭॥ .....
ਯਹੀ ਆਸ ਪੂਰਣ ਕਰਹੁ ਤੁਮ ਹਮਾਰੀ॥ ਮਿਟੈ ਕਸਟ ਗਉਵਨ ਛੁਟੈ ਦੋਖ ਭਾਰੀ॥ ੧੧੭॥

12.ਤੁਹੀ ਆਸ ਪੂਰਣ ਜਗਤਿ ਗੁਰ ਭਵਾਨੀ ॥ ਛਤ੍ਰ ਛੀਨਿ ਮੁਗਲਨਿ ਕਰਹੁ ਬੇਗ ਫਾਨੀ
॥੯੩॥....
ਛਤ੍ਰ ਤਖਤਿ ਮੁਗਲਨ ਕਰਹੁ ਮਾਰਿ ਦੂਰੇ॥ ਘੁਰਹੁ ਤਬ ਜਗਤ ਮਹਿ ਫਤਹਿ ਧਰਮ ਤੂਰੇ॥
੧੦੮॥

13.ਹਰਿ ਅਲਖ ਈਸ਼ਰੀ ਭਈ ਕ੍ਰਿਪਾਲੰ॥ ਤਿਨ ਦਾਸ ਆਪਨਾ ਕੀਓ ਨਿਹਾਲੰ॥ ੧੩੬॥
ਦੂਖ ਰੋਗ ਸੋਗ ਭੈ ਮਿਟੇ ਕਲੇਸਾ॥ ਬਹੁ ਸੁਖ ਉਪਜੇ ਅਨੰਦ ਪ੍ਰਵੇਸਾ॥
ਇਸ ਬਿਧ ਦੁਰਗੇ ਕ੍ਰਿਪਾ ਧਾਰੀ॥ ਤਹ ਆਪਨ ਦਾਸ ਕਉ ਲੀਯੋ ਉਬਾਰੀ॥ ੧੩੭॥

14.(ੳ) ਜੋ ਠਾਕੁਰ ਅਰਜਨ ਪ੍ਰਭ ਭਾਖਿਓ॥ ਖਾਲਸੇ ਕੋ ਮੈਂ ਸਭ ਹੀ ਆਖਿਓ॥ Chap.,V,
folio 654.
(ਅ) ਮੈਂ ਗੋਬਿੰਦ ਖਾਲਸੇ ਕੋ ਆਪ॥ ਗੋਬਿੰਦ ਅਕਾਲ ਇਕ ਦੀਨੋ ਜਾਪ॥ Chap., X,
folio 663.

15. ਗੀਤਾ ਸਰੂਪ ਕੀ ਭਾਖਾ ਆਨੰਦਗੜ੍ਹ ਮੈਂ ਕੀਨ॥

ਖਾਲਸੇ ਕੇ ਉਪਦੇਸ ਕੋ ਕਹੀ ਕ੍ਰਿਸਨ ਪ੍ਰਬੀਨ॥ Chap., XIII, folio 690.

16. *Ibid.*

17. ਜੋ ਦੀਸੇ ਸੋ ਕ੍ਰਿਸਨ ਮੁਰਾਰੀ॥ ਜਿਨ ਇਹ ਸਗਲੀ ਖੇਲ ਪਸਾਰੀ॥

ਬਾਲਕ ਨਿਆਈ ਖੇਲ ਸਭ ਖੇਲੇ ॥ ਖੇਲ ਰਹੇ ਤਬ ਆਪ ਸੰਗ ਮੇਲੇ॥

ਬੋਲਣ ਸੁਣਨ ਦੇਖਨ ਸਭ ਸੁਪਨਾ॥ ਅਦਵੈਤ ਬ੍ਰਹਮ ਮੈ ਜਾਪਨ ਜਪਨਾ॥

ਸੁਪਨ ਮਾਂਹਿ ਇਕ ਬਾਜੀ ਰਾਚੀ॥ ਜਿਨ ਜਾਂਨੀ ਸੋ ਗੋਬਿੰਦ ਸਾਚੀ॥

ਵਹੀ ਸੁਪਨਾ ਇਕ ਜੁਗ ਕਹਾਇਓ॥ ਦਵਾਪਰ ਨਾਮ ਬੇਦ ਕਹਿ ਗਾਇਓ॥

ਤਹਾ ਕ੍ਰਿਸਨ ਹੋਇ ਕਉਤਕ ਕੀਨਾ॥ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨ ਸਭ ਹੀ ਕੋ ਦੀਨਾ॥ Chap., I, folio 636.

18. ਜੇ ਕੋ ਸੁਨਹੈ ਇਹ ਸੰਬਾਦ॥ ਬਰਨ ਆਸਰਮ ਤਿਸ ਆਵੈ ਸਵਾਦ॥ *Ibid.*, folio 638.

For the legitimacy of *varnaashram dharam* by the author also see, folio 688.

19. ਸਾਂਖ ਜੋਗ ਦੁਤੀਆ ਧਿਆਇ ॥ ਸੋ ਭਾਖਾ ਸਭ ਕਹੀ ਸੁਨਾਇ॥

ਜੋ ਇਸ ਕੋ ਸੁਨ ਕਰਿ ਚਿਤ ਧਾਰੈ॥ ਬ੍ਰਹਮ ਸਰਬ ਕੇ ਮਾਹਿ ਬੀਚਾਰੈ॥ Chap., II, folio 643.

20. ਜੈਸੇ ਪ੍ਰਭ ਜੀ ਕਰਮ ਬਤਾਏ॥ ਮੈ ਸਮਝੇ ਅਰ ਮਨ ਮੋ ਲਾਏ॥ Chap., III, folio 644.

21. ਚੜ੍ਹਥ ਧਿਆਉ ਗੀਤਾ ਕਾ ਮੀਤਾ ॥ ਜੋ ਸੰਵਾਦ ਮਾਧਵ ਜੂ ਕੀਤਾ ॥
ਬ੍ਰਹਮ ਬਾਤ ਸਭ ਤਿਸੈ ਬਖਾਨੀ॥ ਜਿਨ ਕੇ ਭਾਗ ਤਿਨ ਹੂੰ ਜਾਨੀ॥
ਜੇ ਕੌ ਸੁਨੈ ਅਰ ਮਨ ਬਸਾਵੈ॥ ਈਹਾ ਸੁਖ ਆਗੈ ਜੈ ਪਾਵੈ॥ Chap.,IV, folio 652.
22. ਜੋ ਠਾਕੁਰ ਅਰਜਨ ਪ੍ਰਤ ਭਾਖਿਓ॥ ਖਾਲਸੇ ਕੌ ਮੈ ਸਭ ਹੀ ਆਖਿਓ॥
ਗੀਤਾ ਅਰਥ ਕੋ ਵਿਰਲਾ ਜਾਨੈ॥ ਜੋ ਜਾਨੇ ਸੋ ਮੁਕਤ ਪਹਚਾਨੈ॥ Chap., V, folio
654.
23. ਦੋਨੋ ਮਾਰਗ ਮੁਕਤ ਕੇ ਮੀਤ॥ ਦੋਨੋ ਸਾਧ ਮਨ ਅਪਨਾ ਜੀਤ॥ ...
ਮਨ ਕਰ ਮੁਕਤ ਸੋ ਮੁਕਤਾ ਜਾਨੋ॥ ਮਨ ਰ ਬੰਧ ਸੋ ਬੰਧ ਪਹਿਚਾਨੋ॥ Chap., VI, folio
657.
24. ਧਿਆਉ ਸਪਤਮੇ ਪੂਰਨ ਭਇਆ॥ ਹੰਸ ਜੋਗ ਨਾਮ ਤਿਹ ਕਹਿਆ॥ ...
ਸੰਸਾਰ ਭਰਮ ਤਿਸ ਦਿਸਟ ਨ ਆਵੈ॥ ਏਕੋ ਬਾਸਦੇਵ ਸਭ ਪਾਵੈ॥ Chap.,VII,
folio 659.
25. ਖਾਲਸੇ ਮਾਂਹਿ ਐਸੇ ਅਬ ਭਾਖੋਂ॥ ਅਕਾਲ ਜਾਪ ਤਿਨ ਕੋ ਤਿਨ ਆਖੋਂ॥
ਤੁਮ ਭੀ ਸਗਲ ਗਿਆਨ ਕੋ ਧਾਰੋ॥ ਅਕਾਲ ਸ੍ਰਬ ਕੇ ਮਧ ਬੀਚਾਰੋ॥ Chap.,VIII,
folio 663.
26. ਨੇਤ੍ਰ ਉਘਾੜੋ ਸਭ ਦਿਸਟ ਆਵੈ॥ ਮੂੰਦੋ ਨੈਨ ਸਗਲ ਮਿਟ ਜਾਵੈ॥

ਤਾਂ ਤੇ ਸਭ ਕੋ ਬਿਸਨ ਹੈ ਭਾਈ॥ ਸਭੀ ਬਿਸਨ ਹੈ ਜੋ ਦ੍ਰਿਸਟਾਈ ॥
 ਅਕਾਲ ਰੂਪ ਸ੍ਰਬ ਕੋ ਜਾਨੋ॥ ਦੇਹੀ ਸਭ ਤੁਮ ਭਰਮ ਪਹਿਚਾਨੋ॥
 ਮੈ ਗੋਬਿੰਦ ਖਾਲਸੇ ਕੋ ਆਪ॥ ਗੋਬਿੰਦ ਅਕਾਲ ਇਕ ਦੀਨੋ ਜਾਪ॥
 ਤਾਂ ਤੇ ਸਭ ਹੀ ਏਕ ਅਕਾਲ॥ ਗੁਰਸਿਖ ਅਕਾਲ ਏਕ ਹੀ ਭਾਲ॥
 ਦਸਵਾਂ ਧਿਆਇ ਸਭ ਜੁਗਤ ਬਤਾਇਆ॥ ਸਭ ਹੀ ਖਾਲਸੇ ਮਾਹਿ ਸਮਾਇਆ॥
 ਤੁਮ ਹਰਿ ਮੈ ਹਰਿ ਹੈ ਤੁਮ ਮਾਹਿ॥ ਪ੍ਰੇਮ ਸੋ ਅਕਾਲ ਰੂਪ ਕੋ ਪਾਹਿ॥ Chap.,X,
 folio 669.

27. ਬਿਸ ਰੂਪ ਜੋ ਅਰਜਨ ਦੇਖ ॥ ਤਿਸ ਕਾ ਰੂਪ ਮੈ ਮਨ ਮੈ ਪੇਖ॥
 ਅਵਰ ਕਿਸੀ ਕੋ ਦਿਸਟ ਨ ਆਵੈ॥ ਗਿਆਨੀ ਹੋਇ ਸੋ ਤਿਸ ਨੋ ਪਾਵੈ॥
 ਐਸੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪ੍ਰਧਾਨ॥ ਕਹਿਓ ਸੁਖਮਨੀ ਮਾਂਹਿ ਬਖਾਨ॥
 ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨੀ ਕੋ ਖੋਜਹਿ ਮਹੇਸਰ॥ ਨਾਨਕ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨੀ ਆਪ ਪ੍ਰਮੇਸਰ॥
 Chap.,XI, folio 672.

The author wrongly attributes the authorship of *Sukhmani* to Guru Nanak which puts a big question mark on his knowledge of the Sikh Scripture.

28. ਤੈਸੇ ਮੈ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਆਪ॥ ਆਰਤੀ ਮਾਂਹਿ ਕਹਿਓ ਪਰਤਾਪ॥ *Ibid.*
 29. ਯਾਰੂਵਾਂ ਧਿਆਇ ਬਿਸਨ ਕੋ ਰੂਪ॥ ਅਰਜਨ ਦੇਖਿਆ ਭਗਵਾਨ ਸਰੂਪ॥
 ਮੈਂ ਗੋਬਿੰਦ ਖਾਲਸੇ ਪ੍ਰਤਿ ਆਖਿਓ॥ ਜਥਾਰਥ ਸਭ ਮੈ ਤਿਨ ਕੋ ਭਾਖਿਓ॥
 ਸਭ ਨਾਮ ਸਿੰਘ ਮੈ ਧਰਾ। ਜੀਉ ਤੇ ਨਾਮ ਪ੍ਰਮਾਤਮ ਕਰਾ॥
 ਸਿੰਘ ਅਰਥ ਬੇਦੋ ਕੇ ਮਾਂਹਿ॥

ਸਿੰਘ ਅਰਥ ਪ੍ਰਮਾਤਮ ਜਾਨੋ॥ ਸਭ ਕੋ ਏਕ ਬ੍ਰਹਮ ਹੀ ਮਾਨੋ॥ Chap.,XI, folio
673.

30. ਦਵਾਦਸੋ ਮੋ ਧਿਆਇ ਸੰਪੂਰਨ ਕਹਾ॥ ਲਛਨ ਸੰਤ ਕਾ ਤਿਸ ਮੋ ਲਹਾ॥
ਖਾਲਸਾ ਸੋ ਜੋ ਇਸ ਮੈ ਵਰਤੈ॥ ਸੰਤ ਸਦ ਰਹੈ ਧਰਮ ਇਸ ਕਰਤੇ॥
ਸੋ ਖਾਲਸਾ ਅਤਿ ਸੁਖ ਪਾਵੈ॥ ਜੀਵਨ ਮੁਕਤ ਵਹੁ ਪੁਰਖ ਕਹਾਵੈ॥
ਗੋਬਿੰਦ ਰੂਪ ਵਹੁ ਸਭ ਕਾ ਜਾਨੈ॥ ਸਭ ਸੰਸਾਰ ਹਰਿ ਰੂਪ ਪਹਿਚਾਨੈ॥ Chap., XII,
folio 675

31. ਜੋ ਬਾਸਦੇਵ ਕਹਿਓ ਅਰਜਨ ਮਾਂਹਿ॥ ਖਾਲਸੇ ਕੋ ਉਪਦੇਸ ਯਹਿ ਆਹਿ॥
ਮੇਰੀ ਅਰ ਭਗਵਾਨ ਕੀ ਬਾਤ॥ ਏਕੋ ਜਾਨੋ ਮਨ ਮੋਂ ਸਾਂਤ॥
ਪੜੇ ਸੁਨੋ ਅਰ ਮਨ ਮੋ ਧਾਰੋ॥ ਗੀਤਾ ਅਰਥ ਤੁਮ ਰਿਦੈ ਬੀਚਾਰੋ॥ Chap.,XIII, folio
677.

32. ਇਸ ਧਿਆਉ ਕੀ ਰਹਤ ਜੋ ਧਾਰੈ॥ ਸੋ ਹੈ ਖਾਲਸਾ ਰੂਪ ਹਮਾਰੋ॥
ਖਾਲਸੇ ਮਾਹਿ ਕੀਓ ਉਪਦੇਸ॥ ਜੋ ਅਰਜਨ ਕੋ ਕਹੀ ਸੁਰੇਸ॥ Chap., XIV, folio
679.

33. ਜੋ ਉਤਮ ਇਸ ਮਾਂਹਿ ਗਿਆਨ॥ ਪੜੇ ਸੁਨੇ ਬੀਚਾਰੇ ਮਾਨ॥
ਸੋ ਨਰ ਆਪ ਬਿਸਨ ਹੀ ਹੋਂ॥ ਬਿਸਨ ਬਿਨ ਦੂਜਾ ਨਹੀ ਕੋਇ॥
ਹੇ ਖਾਲਸਾ ਹਮ ਤੁਮ ਸਭ ਬਿਸਨ॥ ਜੋ ਦੇਖੇ ਸੋ ਏਕ ਹੀ ਕਿਸਨ॥ Chap., XV,
folio 681.

34. ਦੇਉ ਸੁਭਾਇ ਪ੍ਰਤਖ ਇਸ ਮਾਂਗੀ ॥ ਦੇਉ ਸੁਭਾਇ ਖਾਲਸੇ ਆਹੀ ॥
 ਰਹਤ ਖਾਲਸੇ ਕੀ ਦੇਵ ਸੁਭਾਇ ॥ ਖਾਲਸਾ ਵਹੀ ਜੋ ਮਨ ਮੈ ਲਾਇ ॥
 ਏਕ ਅਕਾਲ ਜਾਨੈ ਵਹੁ ਨੀਤ ॥ ਬੈਰ ਭਾਉ ਨਹੀ ਰਾਖੈ ਚਤਿ ॥
 ਦੇਵ ਸੁਭਾਉ ਮੈ ਵਹੁ ਨਿਤ ਰਹੈ ॥ ਏਕ ਅਦਵੈਤ ਬ੍ਰਹਮ ਸਭ ਲਹੈ ॥
 ਜਗਤ ਲੋਕ ਕੇ ਮੂਲ ਨ ਦੇਖੈ ॥ ਖਾਲਸਾ ਏਕੋ ਗੋਬਿੰਦ ਪੇਖੈ ॥
 ਜੇਤੇ ਨਾਮ ਜਗਤ ਕੇ ਮਾਹੀ ॥ ਸੋ ਸਭ ਹੀ ਵਾਸਦੇਵ ਕੋ ਆਹੀ ॥ Chap. XVI,
 folio 683.
35. ਜਿਨ ਜਾਨਿਆ ਹੈ ਅਪਨਾ ਆਪ ॥ ਤਿਸਤੇ ਰਹੇ ਦੂਖ ਸੰਤਾਪ ॥ * * *
 ਖਾਲਸਾ ਤੁਮ ਭੀ ਐਸੇ ਕਰੋ ॥ ਆਪ ਪਹਿਚਾਨ ਹਰਿ ਮੈ ਚਿਤ ਧਰੋ ॥ Chap.
 XVI, folio 685.
36. ਗੀਤਾ ਉਪਦੇਸ ਖਾਲਸੇ ਮਾਂਹਿ ॥
 ਸੋ ਖਾਲਸਾ ਇਸ ਮੈ ਵਰਤਾਹਿ ॥ Chapt.,XVIII, folio 689.
37. ਬੇਦ ਪੁਰਾਨ ਕਿਤਾਬ ਸਭ ਭਾਖਾ ਦੇਖੀ ਮੋ ॥
 ਸਭ ਮੈ ਯਹਿ ਕਛੁ ਦੇਖਤਾ ਏਕੋ ਗੋਬਿੰਦ ਸੋ ॥ Ibid ; folio 691
38. ਸਹੰਸਕ੍ਰਿਤ ਭਾਖਾ ਅਰਬੀ ॥ ਏਕੋ ਗੋਬਿੰਦ ਕੀ ਬੋਲੀ ਸਰਬੀ ॥ ...
 ਸਭ ਮਜਬ ਜਗਤ ਮੈ ਜੋ ॥ ਸੋ ਸਬ ਏਕ ਗੋਬਿੰਦ ਹੈ ਜੋ ॥ *Ibid.*
39. ਜੇਤੇ ਨਾਮ ਅਦਿਸ਼ਟ ਮੇ ਲਹੇ ॥ ਸੋ ਸਭ ਨਾਮ ਗੋਬਿੰਦ ਕੇ ਕਹੇ ॥
 ਸੰਸਾਰ ਰੂਪ ਗੋਬਿੰਦ ਕੇ ਜਾਨੋ ॥ ਸਰਗੁਨ ਤੇ ਨਿਰਗੁਨ ਪਹਿਚਾਨੋ ॥
 ਸਭੀ ਨਾਮ ਅਨਾਮ ਕੇ ਜਾਨੋ ॥ ਗੋਬਿੰਦ ਬਿਨ ਕਿਛੁ ਅਵਰ ਨ ਮਾਨੋ ॥ *Ibid.*

40. The full title reads as follows: **ਸੰਸਾਰ ਸੁਖਮਨਾ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖਵਾਕ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹੀ**

੧੦

ਰਾਗ ਗਉੜੀ।।

41. ਮੈ ਅਧੀਨ ਦਾਸਨ ਕੇ ਦਾਸ ॥ ਮੈ ਜਨੁ ਗੋਬਿੰਦ ਕੀ ਰਾਖੇ ਆਸ ॥ . . . ॥੯॥

42. ਤੂੰ ਅਪਨੇ ਰੰਗਿ ਆਪ ਹੀ ਰਤਾ ਤੇਰੀ ਕੁਦਰਤਿ ਕੰਉ ਬਲਿ ਜਾਈ ॥

ਹਰਿ ਜਨ ਹਰਿ ਹਿਰਦੈ ਭਜਹੁ ਜਨ ਨਾਨਕ ਏਕ ਮਨਾਈ ॥ . . . ॥ ੪੦॥

43. ਪ੍ਰਿਥਮੇ ਸ੍ਰੀ ਨਿਰੰਕਾਰ ਕੇ ਪਰਨੰ ॥

ਫੁਨਿ ਕਿਛੁ ਭਗਤਿ ਰੀਤ ਰਸਿ ਬਰਨੰ ॥ . . .

ਗਹਿਰ ਗੰਭੀਰੁ ਗਹੀਰੁ ਹੈ ਅਪਰੰ ਅਪਰ ਅਪਾਰ ॥

ਜਿਨ ਸਿਮਰਿਆ ਤਿਨ ਪਾਇਆ ਗੋਬਿੰਦ ਕਿਸਨ ਮੁਰਾਰ ॥

44. ਕਿਸਨ ਮੁਰਾਰੀ ਜਾਨ ਨਿਸਦਿਨ ਘਟਿ ਮੈ ਰਚਿ ਰਹਿਓ ॥ Chap. folio 690.

ਚਰਣੀ ਰਾਖਹੁ ਧਿਆਨ ਗਹਿਰ ਗੰਭੀਰ ਗਹੀਰ ਹੈ ॥ ੨॥

45. ਸੁਨੋ ਸੰਤੋ ਯਹਿ ਬਚਨ ਹਮਾਰਾ ॥ ਤੂੰ ਜੁਗ ਮੈ ਥਾ ਇਹੁ ਵਰਤਾਰਾ ॥

ਜਿਨ ਸੇਵਕ ਨੇ ਸੇਵਾ ਕੀਨੀ ॥ ਉਚਾ ਪਦਵੀ ਤ੍ਰਿਭਵਣ ਦੀਨੀ ॥

ਕਰਿ ਤਪਸਾ ਹਰਿ ਨਿਹਚੈ ਚੀਨੀ ॥ ਬ੍ਰਹਮਾ ਬਿਸਨ ਮਹਾਦੇਵ ਕੀਨੀ ॥

ਦੁਰਿਗਮ ਮਾਤਾ ਭਈ ਪਰਚੰਡ ॥ ਚਉਦਹ ਭਵਨ ਫਿਰੈ ਨਵ ਖੰਡ ॥ ੫॥...

ਦਸ ਅਵਤਾਰ ਪ੍ਰਭੂ ਜੀ ਕੀਨੋਂ ॥ ਭਗਤਾ ਕਾਰਜ ਗਰਭ ਜੂਨ ਕੀਨੋਂ ॥

ਬਿਸਨ ਰੂਪ ਧਾਰ ਭਗਤ ਉਧਾਰੇ ॥ ਭਗਤਾਂ ਕਾਰਨ ਅਸੁਰ ਸਿੰਘਾਰੇ ॥੬॥ . . .

46. ਬਿਸਨ ਨਾਮ ਹਿਰਦੇ ਧਰੋ ਬ੍ਰਹਮ ਧਰਮ ਅਤਿ ਚੀਨ ॥
 ਸਿੰਘ ਬਾਹਨੀ ਮਾਤ ਹੈ ਮਹਾਦੇਵ ਪਰਬੀਨ ॥...
 ਮਹਾਦੇਵ ਦੇਵਨ ਕੋ ਦੇਵਨ ॥ ਨਿਸਦਿਨ ਜਨ ਕਰਤੇ ਵਾਕੀ ਸੇਵਨ ॥ . . .
 ਚੰਡੀ ਮਾਤਾ ਤੂੰ ਚਰਪਟਿ ਨਾਰੀ ॥ ਤੀਨ ਲੋਕ ਜਿਨ ਪ੍ਰਿਥਮੀ ਤਾਰੀ ॥ ੭ ॥ ...
 ਦੇਵੀ ਦੇਵਨ ਪੂਜਤੇ ਅਉਤਾਰਨ ਕੀਨੇ ਸਾਥ ॥ ਜੋਗ ਮਾਇਆ ਜਗ ਤਾਰਨੀ ਕੀਨੀ

ਦੀਨਾ ਨਾਥ ॥

47. ਚਾਰ ਬੇਦ ਬ੍ਰਹਮੇ ਨੇ ਕੀਨੇ ॥ ਪੰਡਿਤ ਮਹਾਂ ਗਿਆਨ ਕਰ ਚੀਨੇ ॥੬॥ . . .
 ਬੇਦ ਬਚਨ ਮਨ ਮੈ ਧਰੋ ਬ੍ਰਹਮ ਵਾਕ ਪਰਵਾਨ ॥
 ਜਿਨ ਜਨ ਹਰਿ ਜਾਨਿਆ ਨਹੀ ਸੋ ਮਹਾ ਅਗਿਆਨੀ ਗਿਆਨ ॥
 ਮੂੜਿ ਨ ਜਾਨੈ ਕੋਇ ਬੇਦ ਬਚਨ ਪਰਵਾਨ ਹੈ ॥
 ਜਿਨ ਜਨ ਜਾਨਿਆ ਸੋਇ ਗੋਬਿੰਦ ਕੇ ਹੀਐ ਬਸੈ ॥
48. ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਬੇਅੰਤ ਅਕਾਲ ॥ ਭਗਤ ਸੁਦਾਮਾ ਕੀਓ ਨਿਹਾਲ ॥
 ਜਨਦੀਪਨ ਕੈ ਗ੍ਰਿਹ ਭੋਜਨੁ ਲੀਆ ॥ ਦੀਨ ਦਇਆਲ ਕ੍ਰਿਪਾ ਤਿਸ ਕੀਆ ॥
 ਕਬੀਰੁ ਭਗਤੁ ਭਇਆ ਅਧਿਕਾਈ ॥ ਨਾਮਦੇਵ ਕੀ ਹਰਿ ਛਾਨ ਛਵਾਈ ॥
 ਸੰਸਾ ਮੇਟ ਭਇਓ ਹਰਿ ਨਾਈ ॥ ਸੈਨ ਭਗਤ ਕੀ ਪੈਜ ਰਖਾਈ ॥
 ਰਵਿਦਾਸ ਦਾਸ ਜਨ ਕੇਤੇ ਗੁਨਾ ॥ ਪਾਰ ਨ ਪਾਵੈ ਹਰਿ ਸਿਮਰਨਿ ਬਿਨਾ ॥
 ਚਾਰ ਜੁਗ ਨਿਹਚੈ ਨਿਧ ਪਾਇਆ ॥ ਨਾਨਕ ਜਨੁ ਹਰਿ ਚਰਨੀ ਲਾਇਆ ॥

੮॥

49. ਮੈ ਅਧੀਨ ਦਾਸਨ ਕੇ ਦਾਸ ॥ ਮੈ ਜਨੁ ਗੋਬਿੰਦ ਕੀ ਰਾਖੇ ਆਸ ॥
 ਭੂਲੇ ਲੋਕ ਮੁਝ ਪ੍ਰਭ ਜੀ ਕਹੈ ॥ ਮਹਾਂ ਅਪ੍ਰਾਧੀ ਪਾਪ ਮੈ ਰਹੈ ॥ ੯ ॥ . . .

50. ਛੈ ਦਰਸਨ ਛਤੀਸ ਪਾਖੰਡ ਹੈ ਅਪਨੀ ਅਪਨੀ ਠੌਰ ॥

ਰਾਮ ਨਾਮ ਕੌ ਜਪਤਿ ਹੈ ਜਪਨੈ ਮੈ ਭੀ ਅਉਰ ॥ .... folio 691.

ਮੁੰਡੀਆ ਮੁੰਡ ਹੋਇ ਕੈ ਰਹਿਆ ॥ ਨਿਸ ਦਿਨੁ ਰਾਮ ਨਾਮਿ ਚਿਤੁ ਗਹਿਆ ॥ . .

.

ਸੰਨਿਆਸੀ ਸਿਵ ਸਿਵ ਹਰਿ ਜਪੈ ॥ ਦੇਹੀ ਸਾੜਿ ਨਗਨ ਹੋਇ ਪੜੈ ॥ ੨੧॥

. . . ਮੁੰਡੀਆ ਮੁੰਡਤ ਹੋਇਆ ਬਾਰਹ ਟੀਕੇ ਲਾਇ ॥ ਮਨ ਕੀ ਦੁਬਿਧਾ ਨਾਸਿ ਦੇ ਸਭੋ
ਅਕਾਰਥ ਜਾਤ ॥

ਜਟਾਧਾਰੀ ਸੰਨਿਆਸੀ ਆਸ ਜੁ ਰਾਖੈ ਏਕ ਕੀ ॥

ਹਰਿ ਜਨ ਹਰਿ ਕੈ ਪਾਸ ਪਾਖੰਡੀ ਪਰਮ ਦੁਖ ਪਾਵਹੀ ॥

ਇਕ ਜੋਗੀ ਜੁਗਤਿ ਜੋਗ ਕੀ ਰਾਖਹਿ ॥ ਮਧਮ ਆਸਨ ਨਿਸਦਿਨ ਵੈ ਭਾਖਹਿ ॥

. . . ॥੨੨॥

ਜੋਗੀ ਜੁਗਤਿ ਨ ਜਾਨੀਆ ਕਿਸ ਬਿਧਿ ਮਿਲੈ ਗੋਪਾਲ ॥

ਮਨ ਕੀ ਦੁਬਿਧਾ ਦੂਰ ਕਰਿ ਬੇਗ ਮਿਲਹਿ ਦਿਆਲੁ ॥

ਇਕਨਾ ਸਿਖ ਭਇਆ ਬਿਉਹਾਰੁ ॥ ਬਾਣੀ ਗਾਵਹਿ ਮਿਲਿ ਅਖਰ ਚਾਰਿ

॥੨੩॥

51. ਵਾਹਗੁਰੂ ਜਪਤੇ ਸਭ ਕੋਈ ॥ ਯਾਕੈ ਅਰਥ ਸਮਝੈ ਜਨੁ ਸੋਈ ॥

ਵਵਾ ਵਹੀ ਅਪਰ ਅਪਾਰਾ ॥ ਹਾ ਹਾ ਹਿਰਦੈ ਹਰਿ ਹਰਿ ਵੀਚਾਰਾ ॥

ਗਗਾ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿਮਰਨੁ ਅਤਿ ਕੀਨ ॥ ਰਾਰਾ ਰਾਮ ਨਾਮ ਮਨਿ ਚੀਨ ॥

ਇਨ ਅਛਰ ਕਾ ਸਮਝਨਹਾਰ ॥ ਰਾਖੈ ਦੁਬਿਧਾ ਹੋਇ ਖੁਆਰ ॥੧੬॥ . . .

ਜਾਂਕੈ ਮਨ ਮੈ ਦੁਬਿਧਾ ਰਹੈ ॥ ਚਾਰ ਅਛਰ ਵਾਕੋ ਯਹਿ ਕਹੈ ॥

ਵਵਾ ਵੈਰ ਧਨ ਰਾਖੈ ਠਾਇ ॥ ਹਾਹਾ ਹਉਮੈ ਹਰਖ ਮੈ ਪਾਇ ॥

ਗਗਾ ਗੁਨ ਅਵਗੁਨ ਸਭ ਖੋਵੈ ॥ ਰਾਰਾ ਰਾਮ ਨਾਮ ਅਵਨ ਨਹੀ ਦੇਵੈ ॥

ਚਾਰ ਅਛਰ ਦੁਬਿਧਾ ਮੈ ਪੜੈ ॥ ਵਾਂਕੀ ਪੂਰੀ ਕਬਹੂੰ ਨ ਪੜੈ ॥ ੧੮ ॥

52. ਪ੍ਰੀਤ ਕਰਹੁ ਚਿਤ ਲਾਇ ਕੈ ਇਕ ਮਨ ਹੋਇ ਕੈ ਜਾਪ ॥

ਕਰ ਇਸਨਾਨ ਸੁਖਮਨ ਪੜੋ ਨਿਹਚੈ ਮਨ ਕਉ ਥਾਪ ॥

53. ਹਰਿ ਸਿਮਰਨ ਜਮਦੂਤ ਨ ਆਵੈ ॥ ਹਰਿ ਸਿਮਰਨ ਸਤ ਸੰਗਤਿ ਪਾਵੈ ॥ . . .

॥੨੫॥

ਹਰਿ ਕੈ ਸਿਮਰਨਿ ਭਰਮੁ ਸਭ ਜਾਇ ॥ ਹਰਿ ਕੈ ਸਿਮਰਨਿ ਸਦਾ ਸੁਖ ਪਾਇ

॥

ਹਰਿ ਕੈ ਸਿਮਰਨਿ ਦੂਤ ਦੁਖ ਜਾਇ ॥ ਹਰਿ ਕੈ ਸਿਮਰਨਿ ਪਰਮ ਗਤਿ ਪਾਇ

॥੨੬॥

ਹਰਿ ਕੀ ਕਰਨੀ ਰਾਖਹੁ ਆਸ ॥ ਹਰਿ ਕੀ ਕਰਨੀ ਮਨਿ ਬਿਸਵਾਸ ॥

ਹਰਿ ਕੀ ਕਰਨੀ ਕਾਰਜ ਸਭ ਹੋਇ ॥ ਹਰਿ ਕੀ ਕਰਨੀ ਪਾਪ ਮੈਲੁ ਖੋਇ ॥

...੨੯॥

ਸਾਧ ਕੀ ਨਿੰਦਾ ਨਰਕ ਮਾਹਿ ਪਰਹੀ ॥ ਹਰਿ ਕੀ ਕਰਣੀ ਸਿਰ ਪਰਿ ਪਰਹੀ ॥

. . . ॥੩੦॥

ਸਤਗੁਰ ਕੀ ਜੋ ਨਿੰਦਾ ਕਰੈ ॥ ਮਾਇ ਬਾਪ ਕੈ ਆਗੈ ਮਰੈ ॥ ੩੩ ॥

54. ਰਾਗ ਆਸਾ ਪਾਤਸਾਹੀ ॥ ੧੦ ॥

ਆਜ ਹਮਾਰੇ ਸੰਤ ਕਾਰਜ ਹੈ ਸਸਤ੍ਰ ਬਾਂਧ ਦਰ ਆਵਹੁ ਰੇ ॥

ਹਮਰੇ ਸੰਗੀ ਪੰਚ ਬੀਰ ਹੈ ਬਚਨ ਗੁਰੂ ਕਾ ਲੈ ਜਾਵਹੁ ਰੇ ॥੧॥ਰਹਾਉ॥

ਸੰਤ ਹਮਾਰੇ ਭਾਈ ਬੀਰ ਹੈ ਰੋਮ ਰੋਮ ਸਮਾਵਹੁ ਰੇ ॥
 ਭੀਰ ਪਰੀ ਸੰਤ ਸੰਗ ਹੋਇਆ ਅਪਨਾ ਰੂਪ ਦਿਖਾਵਹੁ ਰੇ ॥੧॥
 ਸੰਤ ਕਾਜ ਜਗਤ ਹਉਂ ਆਯੋ ਨਾਵਾ ਰੂਪ ਦਿਖਾਵਹੁ ਰੇ ॥
 ਸੰਗ ਹਮਾਰੇ ਸੰਤ ਮੰਡਲੀ ਇਹ ਸੀਸ ਗੁਰੂ ਕੈ ਲੈ ਜਾਵਹੁ ਰੇ ॥੨॥
 ਸੀਸ ਕਾਰਨ ਜਗ ਜਗਤ ਹਉ ਆਇਓ ਲੈ ਬਦਲਾ ਅਸੁਰ ਖਪਾਵਹੁ ਰੇ ॥
 ਏਕ ਸੀਸ ਕਾ ਬਦਲਾ ਮਾਗਿਓ ਸੀਸ ਚਾਰਉ ਬਹੁੜਿ ਮਗਾਉਹੁ ਰੇ ॥੩॥
 ਸੰਤ ਹਮਾਰੇ ਪੁਤ੍ਰ ਮਿਤ੍ਰ ਸੀਲ ਸੰਤੋਖ ਕਮਾਵਹੁ ਰੇ ॥
 ਜਤ ਸਤ ਸੰਜਮ ਬਚਨ ਹਮਾਰੋ ਰਹਤ ਬਚਨ ਕਮਾਵਹੁ ਰੇ ॥੪॥
 ਅਉਰ ਕੇਤੇ ਦੇਖਹੁ ਬਿਨ ਕੇਸੁ ਕੇ ਹਮਰੀ ਸੈਨ ਸਬਲ ਤੇਜ ਹੈ ਸਰਬ ਗੁਰੂ ਮਾਇਓ

ਰੇ ॥

ਸਭ ਸਾਕ ਸੈਨ ਤੋਰ ਜਗਤ ਕੈ ਇਹ ਸੀਸ ਗੁਰੂ ਪੈ ਲੈ ਜਾਵਹੁ ਰੇ ॥੫॥
 ਆਗਿਆ ਕੀਨੀ ਅਬਿਨਾਸੀ ਪੁਰਖ ਨੈ ਹੁਕਮ ਕੇਸ ਲੈ ਆਯੋ ਰੇ ॥
 ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਨ ਕੇ ਦਿਨਸ ਦੂਰਿ ਥੇ ਤੁਰਕ ਅਨੀਤ ਚੜਾਇਓ ਰੇ ॥੬॥
 ਜਹਾਂ ਜਹਾਂ ਦੇਖਉ ਤਹਾਂ ਤਹਾਂ ਸੰਘਾਰਉ ਬਚਨ ਪਾਇ ਮਜਬ ਚਲਾਇਓ ਰੇ ॥
 ਅਨਿਕ ਹਨਵੰਤ ਰਾਮ ਹਮਰੈ ਹੈ ਕੀਏ ਤੂੰ ਕਿਸ ਬਿਧ ਦੇਖ ਭੁਲਾਇਓ ਰੇ ॥੭॥
 ਖਬਰਦਾਰ ਹੋਇ ਆਇਓ ਕੇਸਧਾਰੀ ਖੜਗ ਰੂਪ ਝਮਕਾਇਓ ਰੇ ॥
 ਹਮਰੋ ਨਾਮ ਗੁਰੂ ਕੇਸਧਾਰੀ ਹਮ ਅਪਨੀ ਸੈਨ ਬੁਲਾਇਓ ਰੇ ॥੮॥
 ਆਇਓ ਵਖਤ ਸਿਤਾਬ ਸੈਨ ਕਾ ਸੰਤਨ ਕਮਰ ਬੰਧਾਵਹੁ ਰੇ ॥
 ਨਾਨਕ ਗੋਬਿੰਦ ਏਕ ਕਰ ਦੇਖਹੁ ਹਮ ਤੀਜਾ ਮਜਬ ਚਲਾਇਓ ਰੇ ॥੯॥
 ਜਾਤ ਪਾਤ ਕਛੁ ਰਹਨ ਨ ਦੇਵਉ ਕਰਿ ਏਕੰਕਾਰ ਬੁਲਾਇਓ ਰੇ ॥੧॥

ਸੋਰਠਿ ਪਾਤਸਾਹੀ ॥੧੦॥

ਅਬ ਕੈ ਤੇ ਰਾਜਪੂਤ ਕਹਾਉਂ ॥

ਪਾਂਚ ਮਵਾਸੀ ਘਰ ਕੇ ਸਾਧੋਂ ਅਪਨੇ ਰਾਹ ਚਲਾਉਂ ॥ ਰਹਾਉ ॥

ਕਾਮ ਕ੍ਰੋਧ ਕਮਰ ਕਟਾਰਾ ਬਾਧੋਂ ਤਤ ਤਰਵਾਰ ਬਧਾਉਂ ॥

ਸਹਜ ਸੁਰਤ ਕਾ ਤਰਕਸ ਬਾਧੋਂ ਨਿਰਤਿ ਕਮਾਨ ਚੜਾਉਂ ॥੧॥

ਘੋੜਾ ਗਿਆਨ ਸੰਤੋਖ ਲਗਾਮੀ ਸਤ ਕੇ ਜੀਨ ਕਸਾਉਂ ॥

ਗਗਨ ਮੰਡਲ ਕਉ ਕਰਉਂ ਪਇਆਨਾ ਭੈ ਕੇ ਚਾਬੁਕ ਲਾਉਂ ॥੨॥

ਗੁਰ ਕਾ ਸਬਦ ਸੰਜੋਆ ਪਹਰਉ ਸੋਹੰ ਟੋਪ ਬਨਾਉਂ ॥

ਉਡਤੀ ਕਾਗਨ ਸਿਰ ਪਰ ਮਾਰੋਂ ਸਭ ਤੈ ਦੁੰਦ ਮਿਟਾਉਂ ॥੩॥

ਪਹਿਲੀ ਚੋਟ ਬਿਲਾਈ ਮਾਰਉਂ ਸਸਾ ਬਾਨ ਘਰ ਘਾਉਂ ॥

ਯਹੁ ਮਨੁ ਮਿਰਗ ਕਾਲ ਹਰਿ ਕਾਲਾ ਜੀਵਤ ਫਾਂਧ ਕਰਿ ਲਿਆਉਂ ॥੪॥

ਅਲਖ ਪੁਰਖ ਕੀ ਕਰਉਂ ਚਾਕਰੀ ਚਿਹਰਾ ਜਾਇ ਲਿਖਾਉਂ ॥

ਘੋੜੇ ਦਾਗ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਕੇ ਭਗਤਿ ਦਾਦਨੀ ਪਾਉਂ ॥੫॥੧॥੨॥੧॥੩॥

55. ਮਲਕਉਸ ਧੁਨਿ ਬਿਮਲ ਬਨਾਈ ॥ ਅਲਖ ਨਾਮ ਸਚਾ ਖੁਦਾਈ ॥...।.੧।।

56. ਜਬ ਨੀਲਾ ਘੋੜਾ ਨੀਲਾ ਜੋੜਾ ॥ ਪਕੜ ਖੰਡਾ ਕੁਫਰ ਹੈ ਤੋੜਾ ॥

ਜਬ ਦੁਲ ਦੁਲ ਘੋੜਾ ਆਨਿ ਫਹਰਾਇਆ ॥ ਤਬ ਜੀਅ ਜੂਨ ਅੰਗ ਲਪਟਾਇਆ

॥...।।੨।।

57. ਜਬ ਨਿਹਕਲੰਕ ਨਿਹ ਰੂਪ ਸਮਾਲਾ ॥ ....।।੩।।

58. ਨਾਨਕ ਜੋ ਪ੍ਰਭ ਭਾਵਹਿੰਗੇ ॥ ਹਰਿ ਜੀ ਹਰਿ ਮੰਦਰ ਆਵਹਿੰਗੇ ॥੩॥

59. **ਭਲ ਭਾਗ ਭਯਾ ਇਹ ਸੰਭਲ ਕੇ ਹਰਿ ਜੀ ਹਰਿ ਮੰਦਰ ਆਵਹਿਗੇ ॥**; it has been

repeated at the end of stanzas 141-156 of *Nihkalank Avtar* of Dasam Granth; For published version see Sri Dasam Granth Sahib Ji, Vol. I, Chattar Singh Jiwan Singh, Amritsar, 2004, pp. 581-582.

60. ਇਕੈ ਤੇ ਕਲਾ ਕੋ ਖੇਲ ਖਿਲਾਵੈ ॥ ਇਕੈ ਤੇ ਨਾਰਦ ਡੰਕ ਬਜਾਵੈ ॥
ਇਕੈ ਤੇ ਸੀਸ ਕਾਟਿ ਬੁਲਾਵੈ ॥ ਇਕੈ ਤੇ ਜਮਹਿ ਕਉ ਕਾਟਿ ਦਿਖਾਵੈ ॥
ਤਬ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਕਹਾਵੈ ॥ ਨਾਨਕ ਜੋ ਪ੍ਰਭ ਭਾਵਹਿਗੇ ॥
ਹਰਿ ਜੀ ਹਰਿ ਮੰਦਰ ਆਵਹਿਗੇ ॥੭॥
ਇਕੈ ਤੇ ਬੀਰ ਬੈਤਾਲ ਬੁਲਾਵੈ ॥ ਇਕੈ ਤੇ ਬਿਕ੍ਰਮ ਰਾਜ ਚਲਾਵੈ ॥
ਇਕੈ ਤੇ ਧਰਤੀ ਹਾਕਿ ਦਿਖਾਵੈ ॥ ਇਕੈ ਤੇ ਰੁੰਡ ਮੁੰਡ ਲੈ ਗਲਿ ਪਾਵੈ ॥
ਇਕੈ ਤੇ ਫੜਿ ਮੁੰਡ ਦਿਖਾਵੈ ॥ ਤਬ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਕਹਾਵੈ ॥
ਨਾਨਕ ਜੋ ਪ੍ਰਭ ਭਾਵਹਿਗੇ ॥
ਹਰਿ ਜੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਆਵਹਿਗੇ ॥੮॥

61. Piara Singh Padam assumes that its author may be Hathi Singh son of Ajit Singh, the adopted son of Mata Sundri, see *Panjabi varan*, Kalam Mandir, Patiala, 1980.p.230.

62. **ਵਾਰ ਭਗਉਤੀ ਜੀ ਕੂ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖਵਾਕ ਪਤਿਸਾਹੀ ੧੦॥**

ਦੋਹਰਾ: ਭਗਤ ਭਗਉਤੀ ਤਿਸਹਿ ਕੀ ਜੋ ਰਨ ਧੀਰ ਧਰੈ ॥

ਅੰਗ ਸੰਗ ਹਉ ਲਾਗ ਹੂ ਪਾਛੈ ਪਗੁ ਨ ਕਰੈ ॥

ਸਵੈਯਾ: ਭਗਤ ਭਗਉਤੀ ਸਾਜਿ ਕੈ ਪ੍ਰਭ ਜਗ ਅਰੰਭੁ ਰਚਾਇ ਹੈ ॥
ਰਨ ਰੂਪ ਭਭੂਤ ਚਵਾਇ ਕੈ ਡਫ ਡਉਰੂ ਡੰਕ ਬਜਾਇ ਹੈ ॥
ਕਲਿ ਨਾਰਦ ਹੜ ਹੜ ਹਸਿਆ ਰਨ ਜਾਵਤ ਜੁਧ ਮਚਾਇ ਹੈ ॥
ਦੁਲਾ ਦਲ ਖਿੰਗ ਬਿਗਸਿਆਰਨ ਰੁਹਰ ਕੁਹਰ ਬਰਖਾਇ ਹੈ ॥
ਅਰ ਸੁਤਾ ਸਿੰਘ ਜਗਾਇਆ ਖੜ ਧਰਤੀ ਹਾਕ ਚਲਾਇ ਹੈ ॥
ਮਾਨੁਖ ਪਕੜਿ ਭਕ ਲਿਆ ਕਰ ਜਗ ਘਮੰਡ ਚਾਇ ਹੈ ॥
ਭਕਲ ਭਗਉਤੀ ਦੁਰਜਨਾ ਫਟ ਠੰਠਰ ਮੰਝ ਕਵਾਇ ਹੈ ॥
ਹਥ ਪਖਰ ਫਟਕਣ ਡੰਮ ਚੁਰ ਕਢ ਕੰਗਲ ਖੋਲ ਬਲਾਇ ਹੈ ॥
ਉਬਲ ਫੁਬਲ ਘਪਨ ਘੋਰ ਭਕ ਰੂਲਹੁੰ ਧੁੰਧ ਮਚਾਇ ਹੈ ॥
ਲੁਥ ਪਲੁਥ ਧਰਤੀ ਨਾਲਿ ਧੜ ਪਿੰਜਰ ਕੁੰਡਕ ਖਾਇ ਹੈ ॥੩॥
ਲਪਟ ਝਪਟ ਦੇ ਤੇਗ ਨਾਲਿ ਰਨ ਸੂਰਾ ਘਾਨ ਘਤਾਇ ਹੈ ॥
ਬਚੁਕ ਖਪਨ ਜਹਾ ਜਮ ਧੜੇ ਰਣ ਲਥ ਪਲਥ ਖਪਾਇ ਹੈ ॥
ਰਕਤ ਪਲੇਟੀ ਜੋਗਨੀ ਹੁਣਿ ਦੁਰਜਣ ਖੇਤ ਖਪਾਇ ਹੈ ॥
ਰੁੰਡ ਮੁੰਡ ਘਮਸਾਣ ਖੇਤ ਰਣ ਜੰਬੂ ਗਿਰਝ ਰਝਾਇ ਹੈ ॥
ਧਮਕ ਧਮਾਕੇ ਜਬ... ਗਰਜੇ ਗੜ ਕੋਟਕ ਕੋਟ ਢਹਾਇ ਹੈ ॥
ਕੜ ਧੜ ਦੜ ਦੇ ਪੜਛੀਅਨਿ ਭਿੜ ਸੈਲ ਹੀ ਸੈਲ ਭਿੜਾਇ ਹੈ ॥੪॥
ਗਗਨੰ ਕੜਕੀ ਬੀਜੁਲੀ ਪਰਲਉ ਪਰਲੋਕ ਖਪਾਇ ਹੈ ॥
ਥਰ ਹਰ ਕੰਪੈ ਧਰਮ ਰਾਇ ... ਘਾਨ ਘਤਾਇ ਹੈ ॥
ਸਜੇ ਬੋਹਿਥ ਬਕਿਆ ਕਰ ਖਭੇ ਖੜਗ ਮਚਾਇ ਹੈ ॥੫॥

ਨਿਬੇੜਾ ਹਿੰਦੂ ਰਣ ਘਤ ਖੜਗ ਚੁਕਾਇ ਹੈ ॥
ਜਗਿ ਅਰੰਭਿ ਤਿਹੁ ਜੁਗ ਹੁਣ ਮਾਸ ਮਾਨੁਖ ਘਤਾਇ ਹੈ ॥
... ਜੋਗਨੀ ਰਣ ਮਸਤ ਮੰਗਲ ਗੁਣ ਗਾਇ ਹੈ ॥
ਕੇਸਾ ਬਿਨਾ ਸਿਰ ਕੁਟੀਐ ਚਿੰਘਾੜੇ ਕਵਣ ਛੁਡਾਇ ਹੈ ॥
ਹੁਕਮ ਮੰਨੇ ਪ੍ਰਭ ਬਖਸ ਲੇ ਨਿਗੁਰਾ ਨੋ ਇਹੈ ਸਜਾਇ ਹੈ ॥
ਫਤੇ ਜੰਗ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਦਲ ਕੋਟਕ ਕੋਟ ਖਪਾਇ ਹੈ ॥੬॥

ਦੋਹਰਾ: ਆਸਾ ਨ ਕਰੁ ਬ੍ਰਹਮਨਾ ਨਾ ਪਰਸੇ ਪਰ ਜਾਇ ॥

ਮਮ ਤਿਆਗਿ ਦੂਜੈ ਲਗੇ ਕੂਭ ਨਰਕ ਮਹਿ ਪਾਇ ॥੭॥੧॥੨॥

63. *Report Sodhak Committee, p.96*